

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2003

1. KESKI-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUKSEN KANNATUSYHDISTYS RY

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2003 aikana 8 kertaa. Lisäksi toteutettiin koko päivän mittainen hallituksen kehittämispäivä (2.5.2003) Johtoryhmä kokoontui 5 kertaa. Vuosikokous pidettiin 18.3.2003 Neuvottelukunta kokoontui varsinaiseen kokoukseen kerran (21.10.2003) Ja neuvottelukunnan jäseniä kutsuttiin osallistumaan 18.3.2003 Kosken järjestämään seminaariin Sosiaalialan kansallisesta kehittämisohjelmasta.

Yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi vuoden aikana kahdeksalla jäsenellä. Joulukuussa 2003 jäseniä oli yhteensä 36, joista kaksi oppilaitosta, 20 kuntaa ja 14 järjestöä.

Vuoden 2003 mittaan yhdistyksen toiminta ja talous laajeni huomattavasti, joten taloushallinnon järjestämiseen jouduttiin kiinnittämään kasvavaa huomiota. Taloushallinnon hoidosta neuvoteltiin sopimus Työvalmennussäätiö Tekevän kanssa. Sopimus astuu voimaan 1.1.2004 lukien.

Yhdistyksen vuosikokouksessaan 18.3.2003 valitsemaan hallitukseen kuuluivat seuraavat jäsenet:

Risto Kortelainen pj , sos. joht. Jyväskylän mlk,	(Maija-Riitta Markkanen)
Mikko Mäntysaari, professori Jyväskylän yo, vpj	(Jorma Hänninen)
Raili Bäck-Kiianmaa, toim.joht. Pesäpuu ry.	(Pirjo Hakkarainen)
Ritva Jokinen, hallituksen jäsen Talentia ry.	(Tiina Jauhainen)
Aino Jussila, koulutuspäällikkö, Jyväskylän AMK	(Helena Mehtäläinen)
Sakari Möttönen, kehittämisjohtaja, J:kylän kaupunki	(Kirsti Laakso)
Marja-Leena Kupila, sihteeri, Jyväskylän seudun mielenterveysseura	(Eila Kihlman)
Olavi Aarnio, tutkija, Sininauhaliitto	(Jyrki Muhonen)
Olli Ingervo, hallituksen jäs. Kv-tukipiiri	(Markku Väätäinen)
Juha Luomala, hallituksen jäs. K-S:n sotu-yhdistys	(Anne Astikainen)

2. KESKI-SUOMEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS, KOSKE

2.1. YLEISTÄ

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen työntekijöinä toimivat johtaja Marja Heikkilä ja suunnittelija Raili Haaki.

Osaamiskeskuksessa työskenteli harjoittelijana yliopiston sosiaaligerontologian opiskelija neljän kuukauden ajan sekä ammattikorkeakoulun opiskelija viiden viikon jakson.

Osaamiskeskus muutti lokakuun alusta uusiin toimitiloihin Matarankatu 6:een Jyväskylän yliopiston vuokralaiseksi. Kosken yhdeksän hengen työyhteisön muodostivat osaamiskeskuksen johtajan ja suunnittelijan lisäksi Kosken hallinnoimien ja koordinoimien hankkeiden työntekijät. Kahden projektin työntekijät toimivat Jyväskylän kaupungin tiloissa.

Osaamiskeskuksen toisena varsinaisena toimintavuonna toiminta painottui edelleen työryhmien työhön sekä vakiintuneiden ja uusien verkostojen kanssa tehtävään työhön. Entistä painokkaamman osuuden sai kehittämishankkeiden työstäminen, suunnittelu ja käynnistäminen. Vuotta luonnehti myös Verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen päättäminen ja työn siirtyminen osaksi osaamiskeskustyötä. Uutena aihealueena aloitettiin sosiaalialan soveltavaa tutkimusta käsittelevän esiselvityksen tekeminen.

2.2. VIESTINTÄ

Vuoden 2003 aikana kehitettiin Kosken viestintää. Suunnittelija Raili Haaki laati kattavan viestintäsuunnitelman. Välittäjäorganisaationa Kosken toiminnassa tiedostettiin niin sisäisen kuin ulkoisenkin viestinnän ratkaiseva merkitys. Viestintäsuunnitelmassa painotetaan helposti löydettävien ja toimivien tiedotuskanavien kehittämistä jokaisen maakunnan sosiaalialan ammattilaisen ulottuville. Avoimuus ja ajantasaisuus ovat viestinnän pääperiaatteita. Kosken henkilöstön sisäistä viestintää kehitettiin vakiinnuttamalla kuukausipalaverikäytäntö ja keskeisen informaation jakelu kaikille Kosken ja sen koordinoimien hankkeiden työntekijöille.

Kosken kotisivut avautuivat kesällä ja niiden sisältöä kehitettiin ajantasaiseksi maakunnan sosiaalialan ammattilaisia palvelevaksi informaatiokanavaksi. Kotisivuilta löytyvät sekä yhdistyksen toimintaan liittyvät perustiedot ja asiapaperit että Kosken työryhmien kokousmuistiot yms. tiedot. Kotisivuilla on myös jatkuvasti päivitettävä tapahtumakalenteri sekä hankerekisteri. Sivuihin tiedotettiin eri yhteyksissä.

Tiedonkulun parantamiseksi sosiaalialalla valmisteltiin SosKes –hankehakemus. Kyseessä on kunnallisten sosiaalipalveluiden tietohallinnon kehittämistä koskeva hanke, jonka on tarkoitus hyödyntää terveydenhuollon MediKes-hankkeella synnytettyä tekniikkaa ja kokemusta ja levittää sitä sosiaalihuoltoon.

Kosken toinen julkaisusarja Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen raportteja perustettiin ja sen ensimmäisenä raporttina julkaistiin Hannele Metsärannan : Kiertävä lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Kokemuksia Keski-Suomesta 2001 - 2003.

2.3. KESKEISET TILAISUUDET

- Alueelliset hyvinvointierot seminaari yhdessä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton, Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän kaupungin kanssa 12.3.2003. Osallistujia 50.
- Seminaari sosiaalialan kansallisesta kehittämisohjelmasta 18.3.2003. Osallistujia 60.
- Seminaari sosiaalipalveluiden kilpailuttamiskysymyksistä 10.9.2003. Valtakunnallinen seminaari yhdessä Sosiaalijohto ry:n kanssa. Osallistujia 80.
- Osaamiskeskustyön kehittämisverstas 22.10.2003 Päivän mittaiseen työkokokseen kutsuttiin kaikkien Kosken työryhmien sekä hallituksen ja neuvottelukunnan jäseniä. Osallistujia 45.
- Sosiaalityön kehittämispäivä 11.11.2003 yhdessä Läänihallituksen, Keski-Suomen Talentia ry:n ja Jyväskylän yliopiston kanssa. Osallistujia 90.

Koske osallistui myös Stakesin Arviointitutkimuksen päivien toteutukseen. Ne järjestettiin Jyväskylässä 6.3.2003.

Koske toimi Keski-Suomen sosiaalijohdon työkokousten järjestäjänä ja koollekutsujana. Työkokoukset järjestettiin 28.3.2003 sekä kaksipäiväinen työkokous 13.-14.11.2003 Keuruulla.

Uutena toimintana aloitettiin yksinäisten projektityöntekijöiden työnohjausryhmien koordinointi. Vertaistukeen perustuvia työnohjausryhmiä muodostui kaksi, joissa kokoontui säännöllisesti yhteensä 13 henkilöä.

2.4. HENKILÖSTÖN VERKOSTOTYÖ, KOULUTUS JA KEHITTÄMISTYÖ

Osaamiskeskuksen työntekijät osallistuivat vuoden aikana valtakunnallisille osaamiskeskuspäiville, osaamiskeskusten työntekijöiden alakohtaisiin työkokouksiin ja osaamiskeskusneuvottelukunnan kokouksiin.

Osaamiskeskuksen johtaja tai suunnittelija olivat nimettyinä seuraavien hankkeiden ohjaus- tai johtoryhmissä:

Keski-Suomen Vep-hanke, Perhetalohanke (MLL), Laituri-projekti (LSKL), Veturi –hanke (Stakes), Hyvä Työ –projekti (Kuurojen palvelusäätiö), Harava –hanke (Kuntaliitto ja LSKL), Keski-Suomen Juuria –hanke (Stakes), 3:n Koon –hanke (Karstula, Kivijärvi ja Kyyjärvi), Terveystuonon lähipalvelutyöryhmä (Kans. terveyshanke), Maakuntaohjelman hyvinvointityöryhmä (Keski-Suomen liitto) ja Keski-Suomen sotu-yhdistyksen hallitus.

Koko henkilöstö tutustui Tampereella Pikassos Oy:n toimintaan (31.1.2003) ja Pikassoksen henkilökunta kävi tutustumassa Kosken toimintaan (12.5.2003). Läheistä yhteistyötä tehtiin Keski-Suomen Hyve –toiminnan ja Keski-Suomen yhteisöjen tuki ry:n kanssa.

Sosiaalialan kansallisen kehittämisprojektin valmisteluun osallistuttiin tukiryhmien kautta. Varsinaista Sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja sen toimeenpanosuunnitelmaa esiteltiin useissa tilaisuuksissa .

Osallistuttiin sosiaalityön opetuksen arviointiin yliopiston ja ammattikorkeakoulun kokoamissa työryhmissä.

Osaamiskeskuksen johtaja osallistui STM:n kutsumana Hyvä Suomi –ohjelmaan 10. – 13.6.2003 ja 25. – 28.8.2003 ja Forsan seminaariin Kunskapsutveckling i välfärdens tjänst. Mötet mellan forskning och praktik i socialt arbete Norrköpingissä 20. – 22.11.2003. Suunnittelija osallistui Sosiaalityön tutkimuksen päiville Turussa 13-14.2. 2003 ja Terve Sos –päiville Lahdessa 20-21.5.2003 sekä ISO:n järjestämään viestintäkoulutukseen 30.10.2003.

3. TYÖRYHMIEN TOIMINTA VUONNA 2003

Kosken työryhmätyöskentely oli vuoden 2003 aikana edelleenkin vilkasta. Työryhmiin osallistui oman työnsä ohella aktiivisesti yli 60 maakunnan sosiaalialan ammattilaista kunnista, järjestöistä, oppilaitoksista, sairaanhoitopiiristä ja kehittämishankkeista. Muutamia henkilöstövaihdoksia lukuun ottamatta työryhmien peruskokoonpanot säilyivät ennallaan osallistujamäärän kuitenkin lisääntyessä jokaisessa työryhmässä. Palautteen mukaan työryhmissä ja niiden postituslistoilla halutaan olla mukana erityisesti niiden laaja-alaisuuden vuoksi. Tällaista laajaa ja kokoavaa maakunnan tasolla tapahtuvaa sisältöihin painottuvaa, mutta myös sektorirajat ylittävää keskustelua ja kehittämistyön linjausta kaivataan ja Kosken työryhmät ovat selvästi antaneet tähän oikeanlaisen foorumin.

Työryhmien toiminnan tavoitteita ja pelisääntöjä tarkasteltiin loppusyksystä. Kehittämisperustaan (22.10.2003) työskentelyn pohjalta työryhmien määrittelyksi muotoutui ” *Kosken kunkin painopistealueen eri toimijoita saman pöydän ääreen kokoava Kosken toiminta-ajatusta toimeenpaneva elin sekä maakunnan sosiaalialan kehittämisen keskustelutori.* ”

Vep-hankkeen viimeisen toimintavuoden kuluessa myös lastensuojelu- ja vammaispalvelutyöryhmän toiminta siirtyi saumattomasti Kosken koordinoitavastuulle.

Kosken painopistealueiden työryhmissä sekä koulutusyhteistyöryhmässä käsiteltiin vuoden 2003 aikana kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen selvityshenkilöiden väliraporttia sekä kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpanosuunnitelmaa. Työryhmien kautta raporttien ehdotuksista käytiin laajaa keskustelua ja kommentteja välitettiin myös valtakunnalliseen valmistelutyöhön.

Kunkin työryhmän kokouksissa esiteltiin myös sosiaalihuollon ekonsultaatiohanketta ja koottiin ja suunniteltiin asiantuntijarenkaiden toimintaa.

Syksyn aikana valmistellut Arvioiva kartoitus seudullisista erityispalveluista sekä Sosiaalialan soveltavan tutkimushankkeen esiselvitys esiteltiin myös kussakin työryhmässä ja työryhmien jäsenet kommentoivat hankkeita aktiivisesti.

Vuoden 2003 aikana rahoituksen saaneiden maakunnallisten kehittämishankkeiden käynnistäminen työllisti painopistealueiden työryhmiä erityisesti alkuvuoden aikana. Hankkeisiin palkattujen työntekijöiden aloitettua työnsä ja hankkeiden päästyä vauhtiin on niiden toimesta järjestetty lukuisia seminaaritilaisuuksia, koulutuspäiviä ja pidempiä koulutuskokonaisuuksia. Tästä syystä maakunnan ammattilaisille suunnattuja tapahtumia varsinaisten työryhmien toimesta järjestettiin edellisvuotta vähemmän.

3.1. LASTENSUOJELUTYÖRYHMÄ

Suunnitelmallisen lastensuojelutyön asiantuntemuksen kehittämisen koko maakunnan alueella

Kokoonpano:

Pirjo Tuosa, pj	Jyväskylän kaupunki, lasten ja nuorten huolto
Aino Arponen, siht.	Lääninhallitus /Harava -projekti
Tarja Boelius-Tikka	Keski-Suomen ensi- ja turvakoti, Pidä kiinni -projekti
Raili Bäck-Kiianmaa	Pesäpuu ry
Marjo Kuronen	Yliopisto, sosiaalityö
Minna Lapinmäki	Jämsän kaupunki
Outi Markkanen	Sumiaisten kunta
Hannele Metsäranta	Kiertävä erityissosiaalityöntekijä
Pirjo Nieminen	Laukaan kunta
Meeri Pekonen	Ammattikorkeakoulu
Saara Keränen	Pelastakaa lapset ry
Paula Pollari-Urrio	Jyväskylän kaupunki, Sijaishuoltoyksikkö
Helena Vanhatalo	Keskussairaalan sosiaalityö, lastenosasto
Jari Ketola	Perhehoitoliitto
Marja Heikkilä	Koske
Raili Haaki, siht.	Koske

Työryhmä kokoontui vuoden 2003 aikana 6 kertaa. Työryhmän kokoonpanoa laajennettiin Keski-Suomen keskussairaalan ja Perhehoitoliiton edustajilla.

Työryhmä toimi maakunnallisen kiertävän erityissosiaalityöntekijän ja Vaikuttavuutta ja näkyvyyttä lastensuojelun avohuoltoon –hankkeen tukiryhmänä Työryhmässä luotiin linjoja kehittämishankkeelle sen käynnistysvaiheessa ja mm. kutsuttiin siitä kiinnostuneita kuntien edustajia työkokoukseen

Seminaarit ja koulutustilaisuudet:

- Väkivalta ja lapsen asema huoltajuus- ja tapaamiskiistoissa koulutustilaisuus yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa 30.10.2003 Osallistujia 90
- Lastensuojeluseminaari Lapset ja lastensuojelu – lapsen paikkaa ja näkökulmaa etsimässä. 5.12.2003 Luennoitsijoina Johanna Hurtig ja Annikka Taitto. Osallistujia 170

Työryhmässä tarkasteltiin maakunnallisen kehittämistyön kokonaisuutta. Meneillään olevia hankkeita jäsenettiin akseleilla ennaltaehkäisevä - korjaavaa lastensuojelu sekä Ammatillisena toimintana tapahtuva - vapaaehtoistyöhön ja verkostoihin perustuvat kehittämistoimet. Tarkastelussa huomattiin kehittämistyön painottuvan ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja verkostojen tukemiseen eikä niinkään ammatillisen korjaavan lastensuojelutyön kehittämiseen.

Lastensuojelutyöryhmässä seurattiin mm. seuraavien hankkeiden etenemistä:

- Pidä kiinni –projekti. Avopalveluyksikkö ja ensikoti päihdeongelmallisille äideille ja vauvoille. Ensi- ja turvakotien liiton koordinoima hanke.

- Sukupolvet verkoksi –projekti. Sukupolvien välinen mentorointi ehkäisevän lastensuojelun käytäntönä. Kosken hallinnoima hanke.
- Ehkäisevän työn koordinointi –projekti, YAD
- Jokaiselle onnistumisia palveluohjauksella (JOPO) –hanke. Kohderyhmänä päihteillä oirehtivat alaikäiset ja heidän vanhempansa. Nuorten Ystävät ry.

SIJAISHUOLLON VERKOSTO

Maakunnan sijaishuollon toimijat kokoontuivat Kosken koolle kutsumana vuoden 2003 aikana 5 kertaa. Sijaishuollon verkostossa ovat mukana Jyväskylän kaupungin sijaishuoltoyksikkö, Pesäpuu ry, Perhehoitoliitto, Pelastakaa Lapset ry, Jyväskylän yliopisto sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Vuoden 2003 työskentelyn tavoitteena oli kehittää maakunnallista lastensuojelutyön kokonaisprosessia. Keskusteluissa koottiin ajankohtaisia haasteita kehittämistyölle, tutkimuksellisia tarpeita ja sijaishuollon prosessin aukkokohtia. Työskentelyn pohjalta valmisteltiin Maakunnallinen sijaishuollon kehittämishanke ”Sijaishuoltoyksiköstä sijaishuollon maakunnalliseksi kehittämis-, koulutus- ja arviointiyksiköksi.”

Lastensuojelun keskusliiton Laituri -projekti vei vuoden aikana Keski-Suomessa eteenpäin toimeksiantosuhteisen perhehoidon laadun kehittämistä. Koske toimi alueellisen Laituri –hankkeen koordinaattorina. Laadukkaan perhehoidon kriteerien työstäminen eteni sijaisvanhempien ja ohjausryhmän toimesta. Syksyn aikana toteutettiin 4 työkokousta eri puolilla maakuntaa, joihin kutsuttiin seutukuntien sijaishuollon toimijoita ja luottamusmiehiä. Työkokouskierros oli onnistunut ja lisäsi sijaishuollon erityispalveluiden toimijoiden ja kuntien lastensuojelun ammattilaisten sekä perhehoitajien vuoropuhelua. Keskustelujen näkökulmia hyödynnettiin myös maakunnallisen hankehakemuksen rakentamisessa.

3.2. VARHAISKASVATUKSEN TYÖRYHMÄ

Jaetun asiantuntemuksen pitkäjänteinen kehittäminen monimuotoisessa varhaiskasvatuksessa.

Kokoonpano:

Aila Koistinen, pj	Meidän Jyväskylä kasvatusyhteistyö, Jyväskylä
Christine Väliavaara, pj	Pesäpuu ry
Raili Haaki, siht.	Koske
Eeva-Liisa Vesterinen	Lääninhallitus
Arja Toivonen	Äänekoski, erityispäivähoito (vep-johtor.)
Hanna-Maija Pelkonen	Jyväskylän maalaiskunta, päivähoito
Marjo Martikainen	Ammattikorkeakoulu, varhaiskasvatus
Marjut Katajavuori-Vartiainen	Amk, varhaiskasv, lastensuojelu, perhetyö
Merja Adenius-Jokivuori	Jyväskylä, kasvatustoiminnan ohjaaja
Paula Eerola-Pennanen	Yliopisto, varhaiskasvatuksen laitos
Päivi Mustonen	Hankasalmi, päivähoito, sosiaalityö
Seija Mattila	Jyväskylän kaupunki, päivähoito
Yrjö Kirjavainen	Suolahti, päivähoito
Helena Viholainen	Niilo Mäki Instituutti
Riitta Viitala	Yliopisto, erityispedagogiikka
Kirsti Laakso	Jyväskylän kaupunki

Marja Heikkilä	Koske
Leena Halttunen, siht.	Verkostoituva erityispäivähoito -hanke
Paula Korkalainen, siht.	Verkostoituva erityispäivähoito –hanke

Varhaiskasvatuksen työryhmä kokoontui vuoden aikana 5 kertaa. Työryhmän puheenjohtajana toimi Aila Koistinen syksyyn 2003 asti, jolloin uutena puheenjohtajana aloitti Christine Väliavaara Pesäpuu ry:stä.

Työryhmän työskentelyssä keskeinen teema oli maakunnallisen erityispäivähoidon hankkeen valmistelu. Verkostoituva erityispäivähoito -hanketta työstämään osaamiskeskus kutsui kuntien edustajia. Yhteisten kokoontumisten myötä myös varhaiskasvatuksen työryhmän osallistujien kokoonpano laajeni. Tärkeänä tarpeena nostettiin esille arjessa tapahtuvan perustason työn tukeminen.

Verkostoituva erityispäivähoito hankkeen projektipäälliköt Paula Korkalainen ja Leena Halttunen osallistuivat myös laajemmin Kosken varhaiskasvatuksen kehittämistyön koordinointiin ja toimivat syksystä 2003 lähtien työryhmän sihteerinä sekä osallistuivat Kosken edustajina valtakunnallisiin osaamiskeskusten varhaiskasvatuksen tapaamisiin.

Työryhmän toimesta nostettiin esiin myös perhepäivähoidon kehittämisen tarve. Asiasta keskusteltiin Keski-Suomen sosiaalijohdon työkokouksessa ja kiinnostuneita kuntia kutsuttiin työkokoukseen. Vuoden loppuun mennessä valmisteltiin maakunnallinen hankehakemus ”Pelastetaan perhepäivähoito!”.

Yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa suunniteltiin koulutuskokonaisuus ”Työvälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä kanssa työskentelyyn”. Koulutus toteutetaan Sosiaali- ja terveysministeriön TATO -rahoituksella. Sen eräänä tavoitteena täydennyskoulutusmallin kehittäminen ja arviointi.

3.3. VANHUSTYÖN TYÖRYHMÄ

Hyvän vanhuuden mahdollistaminen laadukkaalla vanhustyöllä, jossa ikääntynyt on oman elämänsä keskeisin asiantuntija.

Kokoonpano:

Asta Suomi, pj	Ammattikorkeakoulu
Sinikka Hakonen	Ammattikorkeakoulu
Jyrki Jyrkämä	Yliopisto, sosiaaligerontologia
Anu Leinonen	Yliopisto, sosiaalityö, sosiaaligerontologia
Tiina-Mari Lyyra	Yliopisto, gerontologian tutkimuskeskus
Aimo Hirsiaho	Lääninhallitus
Erkki Pelkonen	Jyväskylän eläkeläisneuvosto
Kaarina Salonen	Muuramen vanhusneuvosto (varalla Marjatta Oksa)
Juha Majasaari	Jyvässeudun Omaishoitajat ry
Pauliina Takala	Palvelukeskus Telkänpesä
Sirkka Karhula	Jyväskylän kaupunki
Marjatta Salminen	Jyväskylän kaupunki
Helky Koskela	Petäjäveden kunta
Kirsti Leppäaho	Karstulan kunta
Satu Siivonen	Jämsän sosiaali- ja terveysalan oppilaitos

Tuula Heikkilä	Jyväskylän sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitos
(Maija Ketola	Jyväskylän aikuiskoulutuskeskus, edellisten varajäsen)
Sari Hokkanen	K-S keskussairaalan sosiaalityö
Marja Heikkilä	K-S sosiaalialan osaamiskeskus
Raili Haaki, siht.	K-S sosiaalialan osaamiskeskus

Työryhmä kokoontui vuoden 2003 aikana 6 kertaa. Kokoonpanoa täydennettiin Keskussairaalan sosiaalityöntekijällä.

Vanhustyön avopalveluista vastaavien työkokouskäytäntö käynnistettiin. 18.2 ja 1.10.2003. järjestetyt työkokoukset osoittautuivat suosituiksi ja tarpeellisiksi. Kummassakin kokouksessa oli n. 45 osallistujaa eri puolilta maakuntaa. Keskustelujen teemoina olivat keskinäisen jakamisen ja kuulumisten vaihdon lisäksi sosiaalihuollon ekonsultatiorahankkeen ja osaamiskeskuksen toiminnan esittely, henkilöstöasiat, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyö, palvelurakenteen muutokset, vanhuspoliittinen strategiatyö, seutukunnallinen yhteistyö, avopalveluiden määrittely ja sosiaalialan asiantuntijuuden kirkastaminen. Työkokouskäytännön vakiinnuttamiseksi nimettiin kuntien työntekijöistä suunnitteluryhmä. Koske toimii tilaisuuksien koolle kutsujana kaksi kertaa vuodessa.

Vastaavanlaista maakunnallista työkokouskäytäntöä ryhdyttiin valmistelemaan vanhustyön päiväkeskusohjaajille.

Koske toimi yhtenä aloitteen tekijänä valtakunnallisen osaamiskeskusten vanhustyön kehittäjien tapaamiselle. ISO:n toimesta ”Sosiaalialan osaamiskeskukset ja vanhuksat” työkokous järjestettiin 16.9-17.9 Joensuussa. Kosken vanhustyöryhmästä oli mukana 3 henkilöä.

Työryhmä seurasi tiiviisti Ennaltaehkäisevä vanhustyö ja palveluohjaus jyvässeudulla –hankkeen etenemistä.

Kosken kotisivuille avattiin hankerekisteri ”Mitä meneillään vanhustyössä” syksyllä 2003.

Seminaarit ja koulutukset:

- Vanhuspalveluita kehittämässä. Ideaseminaari ikäihmisten hoivapalveluiden tilasta ja tulevaisuudesta Keski-Suomessa 3.4.2003 Lääninhallituksen, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Kosken yhteistyönä.
- Ennaltaehkäisevä vanhustyö ja palveluohjaus – sanoista teoksi koulutuspäivä 16.6.2003 Ammattikorkeakoulun, Jyväskylän kaupungin ja Kosken yhteistyönä.

Kosken vanhustyöryhmä osallistui omaishoidon kehittämishankkeen ideointiin. Suunnitellun hankkeen hakijana on Jyvässeudun omaishoitajat ry. Raha-automaattiyhdistykselle jätettiin hakemus viisivuotiseksi suunnitellusta hankkeesta ”Omaishoidon lyhytaikashoidon ja asumismuotojen kehittäminen OMA ELO”. Työryhmän puitteissa valmisteltiin hankehakemus ”Yhteisötaide työvälineeksi – Luovat työmenetelmät osaksi seniori- ja vanhustyötä.” Kysymyksessä on Jyväskylän kaupungissa ja Korpilahden kunnassa toteutettavaksi suunniteltu vanhustyön laatua ja uusia toimintamuotoja kehittävä hanke. (2004-2007) Ray:lle suunnatun hakemuksen hakijana on Koske.

3.4. VAMMAISPALVELUTYÖRYHMÄ

Vammaispalveluiden maakunnallisten toimintamallien kehittäminen

Kokoonpano:

Seija Parviainen, pj	Jyväskylän kaupunki
Leena Yksjärvi, varapj.	Invalidiliiton palvelutalo
Aimo Hirsiaho, siht.	Lääninhallitus
Marja Hiltunen	Suojarinteen palvelukeskus
Pirjo Lehtovaara	Keskussairaala
Helena Mehtäläinen	Ammattikorkeakoulu
Markku Väättäin	Vammaistutkimuksen tukisäätiö
Veijo Paananen	Jyväskylän vammaisneuvosto
Pirkko Jokinen	Jyväskylän maalaiskunta
Maritta Kivelä	Jämsän kaupunki
Raili Haaki	Koske

Työryhmä kokoontui vuoden 2003 aikana 5 kertaa.

Työryhmä seurasi ja kommentoi tiiviisti Keski-suomalainen vammaispalveluiden toimintamalli – hankkeen ja samalla Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön käynnistymistä. Hankkeen projektipäällikkö Marja-Leena Saarinen aloitti työnsä syyskuussa 2003 ja tuli samalla aktiivisesti mukaan myös Kosken vammaispalvelutyöryhmän toimintaan.

Koske oli järjestämässä yhdessä hankkeen kanssa Keski-Suomen erityishuollon kehittämisseminaareja 28.4 ja 12.6.2003. Laajempi seminaari järjestettiin Suojarinteen kuntayhtymän tiloissa 25.9. jossa esiteltiin tehtyjen selvitysten tuloksia myös median edustajille.

Vammaispalvelutyöryhmä jatkoi maakunnallisten vammaispalvelutyöntekijöiden työkokousten järjestämistä. Laukaassa 15.5. järjestetyssä työkokouksessa päätettiin jatkossa kokoontua siten, että järjestetään erilliset työkokoukset vammaispalvelulain mukaisiin asioihin keskittyen ja toisaalta kehitysvamma-asioiden työkokous.

Vammaispalvelujen sosiaalityöntekijöiden työkokous järjestettiin 21.10.2003 Jyväskylän maalaiskunnassa. Ohjelmassa käsiteltiin mm. kuljetuspalveluita, tulkkipalveluita sekä henkilökohtainen avustaja –järjestelmää.

Seminaarit:

- Vajaakuntoisten ja vammaisten työtoiminnan kehittämispäivä 20.2.2003. Ohjelma suunniteltiin yhteistyössä Lääninhallituksen, Kosken ja muiden tahojen kanssa.
- Vammaisfoorum -tapahtuma 7.5.2003 , jonka ohjelma suunniteltiin yhdessä Lääninhallituksen, Kosken ja Jyväskylän vammaisneuvoston kanssa. Ohjelmassa asumispalvelujen laatusuosituksat, ITSE-hankkeen esittely, sosiaaliasiamiehen puheenvuoro sekä paneelikeskustelu.

- Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalveluja kehittävän Veturi –hankkeen kanssa tehtiin yhteistyötä. Koske oli mukana järjestämässä maakunnallista tulkkipalvelujen kehittämispäivää 12.2.2003.

3.5. KOULUTUSYHTEISTYÖRYHMÄ

Kokoonpano:

Tuula-Leena Raiski, pj	Jamk, täydennyskoulutus
Marjo Kuronen/Teppo Kröger, vpj	Yliopisto, sosiaalityö
Leila Tuominiemi	Yliopisto, varhaiskasvatus
Asta Suomi	Jamk, sosiokulttuurinen työ
Helena Mehtäläinen	Jamk, erityiskasv. ja vammaistyö
Marjo Martikainen	Jamk, kasvatus ja sosiaalipedagogiikka
Hannu Mäkinen	Yliopisto, täydennyskoulutuskeskus
Paula Aalto	Yliopisto, täydennyskoulutuskeskus
Outi Pylkkä	Ammatillinen opettajankorkeakoulu
Marja-Liisa Kontio	Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
Marjatta Suominen	Kinnulan kunta
Pirjo Riihimäki	Joutsan kunta
Anneli Nyrönen (Johanna Kuisma)	Jyväskylän kaupunki
Keijo Passi	Jyväskylän maalaiskunta
Eeva-Liisa Vesterinen	Lääninhallitus, sosiaali- ja terveysosasto
Jukka T. Raivio	Lääninhallitus, sivistysosasto
Anne Astikainen	Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
Marja Heikkilä	Koske
Raili Haaki, siht.	Koske

Koulutusyhteistyöryhmä kokoontui vuoden 2003 aikana kolme kertaa.

Keskeisinä teemoina koulutusyhteistyöryhmän työskentelyssä olivat koulutuksen käytäntöyhteyden tarkastelu erityisesti ammattikuvien kehittymisen näkökulmasta, Kosken opiskelijayhteistyön tiivistäminen ja täydennyskoulutustarjonnan koordinointi. Työelämäkoordinaattorihanketta vietään edelleen eteenpäin ja asiaa työstettiin osana sosiaalialan soveltavan tutkimuksen esiselvitystyötä.

Koulutusyhteistyöryhmä suunnitteli Kosken kotisivuille rakennettavaa koulutuskalenteria, jonka tavoitteena on koota maakunnan sosiaalialan täydennyskoulutustarjontaa yhdestä kalenterista löytyväksi.

Kosken opiskelijayhteistyön kehittämisestä käytiin keskusteluja sosiaalityön, varhaiskasvatuksen sekä sosionomiopiskelijoiden ainejärjestöjen kanssa. Opiskelijat lähettivät kannanottojansa ja kehittämisideoitansa opiskelijoiden näkemysten saamiseksi Kosken toimintaan. Fokus ry:n edustaja oli myös koulutusyhteistyöryhmän kokouksessa mukana. Päädyttiin siihen, että jatkossa opiskelijajärjestöjä tiedotetaan nimettyjen yhdyshenkilöiden kautta. Heiltä voidaan myös tarpeen mukaan pyytää lausuntoja opiskelijoita koskevista asioista tai tarvittaessa pyytää mukaan kokouksiin.

Käytännönopetuksen suunnittelun ja ohjauksen kehittämiseksi koulutusyhteistyöryhmän puitteissa nähtiin tärkeäksi ammattikuvien kehittämisen tiedostava harjoittelujaksojen sisällöllinen kehittäminen.

Kosken edustaja osallistui Jyväskylän ammattikorkeakoulun koollekutsumaan ennakointipaneeliin 5.3.2003. Alueellisen asiantuntijapaneelin tarkoituksena on tarkastella maakunnan alueen sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuutta sekä käytännön haasteita koulutukselle.

3.6. PÄIHDEFOORUMI

Keski-Suomen päihdefoorumi kutsuttiin koolle syksyllä 2002 Vep-hankkeen toimijoiden ja Kosken yhteistyönä. Päihdefoorumi kokoontui vuoden 2003 aikana kolme kertaa. Puheenjohtajana on toiminut Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätiön toimitusjohtaja Jussi Suojuus. Kosken edustajana foorumissa on johtaja Marja Heikkilä. Päihdefoorumin toiminnasta tiedotetaan Kosken kotisivuilla. Kosken vetovastuulla on koulutus-, tutkimus- ja tiedotus-alatyöryhmän toiminta. Alatyöryhmä kokoontui vuoden 2003 aikana 6 kertaa. Työryhmän tehtävänä on tukea ja kouluttaa tiedottamisessa, lisätä valmiuksia tiedottaa ja hyödyntää tiedotusvälineiden käyttöä maakunnassa. Alueellista päihdetutkimusta on viety eteenpäin Päihdepalvelusäätiön koolle kutsumassa työseminaarissa ja sen pohjalta perustetussa monitieteellisessä työryhmässä.

Alatyöryhmän toimesta järjestettiin 23.9.2003 koulutuspäivä ”Päihdetiedottaminen ja päihdehuollon julkinen kuva”.

4. HANKETYÖ

4.1. KESKI-SUOMEN ALUEELLINEN SOSIAALIHUOLLON EKONSULTAATIOHANKE – KOKEILUT KONSULTAATIOMALLEIKSI

Visio ja toiminta-ajatus

Asiantuntevat konsultaatiopalvelut ja vertaistuki ovat työntekijän käytössä hänen kohdatessaan asiakkaan, jonka asian hoitamiseen hänen ammatillinen osaamisensa ei riitä. Hankkeen toiminta-ajatuksena on turvata vaativa osaaminen ja varmistaa asiakastyön hyvä laatu hyvin toimivalla konsulttipalvelujärjestelmällä tiivistäen ammattilaisten välistä yhteistyötä erilaisin kokeiluin ja edistämällä verkottumista.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeelle asetettiin kuusi tavoitetta. **Keskeisin tavoite** oli toteuttaa ja edistää lähinnä vertaistuen käyttöön perustuvia konsultaatiokokeiluja. Siinä edettiin hyvin. Työskentelyn viitekehystenä käytettiin Kolmen tolpan tolkkumallia. Sen peruslähtökohdaksi ovat vertaistuen hyödyntämiseen perustuvat vertaistukiryhmät ja sen rinnalle muodostettava maakunnallinen konsultointirengas. Malliin kuuluu vielä valtakunnallinen taso, jonka rakentaminen ei ollut aluehankkeen tehtävänä.

Vertaistuen käyttö oli Keski-Suomessa muuhun maahan verrattuna melko yleistä. Erilaisia vertaistukiryhmiä löytyi noin parikymmentä. Jotkut uinahtaneet ryhmät herätettiin uudelleen henkiin ja myös joitakin uusia perustettiin.

Vertaistukiryhmissä ja muissa ammatillisissa tilaisuuksissa oli opittu tuntemaan oman alan kollegoita ja luottamaan heihin. Niinpä epävirallinen konsultointi eli tutulle kollegalle soittaminen vaikeassa pulmatilanteessa oli yleisesti käytetty tapa. Sen näkyväksi ja sallituksi tekeminen rakentamalla virallinen maakunnallinen asiantuntijarengas osoittautui ennakoitua vaikeammaksi. Pohdintoja aiheutti muun muassa se, kuinka osaamista voitaisiin lähestyä ja jäsentää, kuinka työnantaja suhtautuisi konsultointirenkaassa toimimiseen tai kuinka paljon se veisi aikaa. Näiden seikkojen työstämiseen ja tunnusteluun käytetty aika ei mennyt hukkaan, sillä sen lopputuloksena syntyi asiantuntijarengas.

Renkaaseen saatiin 44 asiantuntijaa. He jakaantuivat kahdeksaan eri asiantuntijaryhmään siten, että varhaiskasvatukseen ja päihdehuoltoon tuli kumpaakin yksi, lastensuojeluun neljä ja vammaispalveluihin kaksi ryhmää. Konsultointirengas aloitti puolivuotta kestävä kokeilutoiminnan marraskuussa 2003. Asiantuntijoille järjestettiin yhteinen työkokous, jossa käsiteltiin konsultoinnin tarkoitusta, merkitystä, pelisääntöjä ja esiteltiin konsultin roolit.

Kolmen tolpan tolkkumalli muodosti konsultoinnin perusrakenteen. Asiantuntijarengas ja siitä saadut asiantuntijaneuvot oli yksi kokeilu. Muita kokeiluja nousi 11 muusta hankkeesta, jotka sisältöjensä mukaan sijoittuivat joko varhaiskasvatukseen, lastensuojeluun tai vanhustenhuoltoon ja päihde- tai vammaispalveluihin. Kaikissa näissä hankkeissa oli myös konsultatiivisia osioita. Niiden osatavoitteena oli ja on monipuolista vertaistukityöskentelyä sekä edetä asiantuntijatiedon antamisesta sopimuksiin tai vastavuoroisuuteen perustuvaan konsultointiin, jossa tarvitaan tiivistä vuorovaikutusta. Tällöin tulee kysymykseen työparina toimiminen, konsultaatiokäynnit, lausuntojen antamiseen jne.

Toinen tärkeä tavoite oli tehdä suositus kriteereistä ja vaatimuksista, jotka sosiaalihuollon konsultaatiopalveluja antavan asiantuntijan tulee täyttää. Tätä tavoitetta työstettiin yhdessä sosiaalityötä opiskelevan Taja Räihän kanssa, joka aloitti pro gradu -työnsä aiheesta Konsultaatio sosiaalityössä. Sen teoriaosaan liittyi myös konsultoinnin pelisääntöjen kuvaaminen kirjallisuudesta saatavan tiedon kautta.

Loput tavoitteet liittyivät konsultointia koskevan tiedon keräämiseen, kokeiluista ja malleista tiedottamiseen, sopimusmallien kokeiluun ja asiantuntijoiden keräämiseen Sosiaaliporttia ja valtakunnallista asiantuntijatietopankkia ajatellen. Kaikkien näiden tavoitteiden toteuttamisessa edettiin. Valtakunnallisen eKonsultaatiohankkeen verkkosivuille laadittiin selostus kahdesta keskisuomalaisesta mallista, Jyväskylän sijaishuoltoyksikkö koko maakunnan sijaishuollon veturina ja konsulttina sekä Korkea korolle - oppia opin päälle, joka kertoi Harava -hankkeen siivittämästä koulutuksellisesta ryhmäkonsultaatiosta. Sosiaaliturva -lehdessä oli kirjoitus Hannele Metsärännan työstä kiertävänä erityissosiaalityöntekijänä. Mahdollisia asiantuntijaehdokkaita valtakunnalliseen asiantuntijapankkiin saatiin konsultointirenkaan asiantuntijoista.

Kolmen tolpan tolkkumalliin liittyvä aineisto asiantuntijaluetteloineen toimitettiin kuntien sosiaalijohtolle, sosiaalityöntekijöille, päivähoiton, kehitysvammaisten asuntoloiden ja toimintakeskusten henkilöstöille. Aineisto oli saatavissa myös Kosken kotisivuilta. Valtakunnallisesta eKonsultaatiohankkeesta ja sen keskisuomalaisesta mallista on Keski-Suomessa kerrottu noin 50 tilaisuudessa ja sen ulkopuolella noin 30 tilaisuudessa.

4.2. KESKISUOMALAINEN VAMMAISPALVELUIDEN TOIMINTAMALLI

Keskisuomalainen vammaispalveluiden toimintamalli –hanke alkoi 1.3.2003 ohjausryhmän käynnistämällä selvitystöillä. Vaalijalan kuntayhtymän johtaja Erkki Paara teki konsulttityönä ehdotuksen keskisuomalaisesta toiminattimallista ja kuntoutusohjaaja Aulikki Pärnänen kartoitti keskisuomalaisten kehitysvamma-alan työntekijöiden näkemykset asiakaskohtaisesta hoidontarpeesta.

Projektipäällikkönä aloitti 1.9.2003 Marja-Leena Saarinen.

Keskisuomalainen vammaispalveluiden toimintamallihankkeelle asetetut tavoitteet vuodelle 2003 ovat toteutuneet.

1. Maakunnassa toteutetaan vammaispalveluiden hajautettu malli

Suojarinteen kuntayhtymä ja Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö ovat sitoutuneet peruseriaatteeseen, että Keski-Suomessa toteutetaan erityishuollon hajautettu malli ja samalla kehitetään maakunnan erityisosaamista hajautetun mallin tueksi. Eteneminen toteutetaan toimintamallihankkeen selvitysmies E. Paaran (2003) esityksen mukaisesti.

Suojarinteen palvelukeskuksen palvelut siirtyvät vaiheittain Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön toiminnaksi. Lisäksi seutukunnat kehittävät omia asumispalvelujaan. Toimijoiden yhteisenä tavoitteena on, että erityishuollon kuntayhtymän palvelut seudullistuvat lähivuosina.

Vammaispalveluiden hajautetun toimintamallin etenemistä on toteuttanut hankkeen ohjausryhmä, joka koostuu maakunnallisista toimijoista sekä seudullisista sosiaali- ja terveystoimen edustajista. Ohjausryhmä on kokoontunut vuonna 2003 yhteensä kuusi kertaa. Ohjausryhmän merkitys aloitteiden tekijänä, vaikuttajana, vauhdittajana ja muutosprosessin toteuttajana on ollut keskeinen.

2. Maakuntaan kehitetään ohjaus- ja neuvontapalvelu

Hajautetun mallin toteutuminen edellyttää erityisosaamisen kehittämistä, joka myös jalkautuu seutukuntiin. Ohjaus – ja neuvontapalvelun tuottaja on Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö. Ohjaus- ja neuvontapalvelu ei ole vain kehitysvammaisia varten, vaan sitä kehitetään eri tavoin tukea tai ohjausta tarvitseville ihmisille, heidän perheille ja työntekijöille.

Ohjaus- ja neuvontapalvelun sisältöä kehittää hankkeen asiantuntijaryhmä, joka koostuu seudullisista vammaispalvelun ammattilaisista. Asiantuntijaryhmä on kokoontunut vuonna 2003 kuusi kertaa. Asiantuntijaryhmä on paneutunut ohjaus- ja neuvontapalvelun tuotekehitykseen ja seudullisiin asumispalveluihin (A. Pärnänen, kuntakysely 2003).

4.3. ENNALTAEHKÄISEVÄ VANHUSTYÖ JA PALVELUOHJAUS JYVÄSSEUDULLA

Hankkeen tavoite

Hankkeen tarkoituksena on lisätä ikäihmisten palvelutietoutta ja vaikutus-mahdollisuuksia sekä palvelujärjestelmän selkeyttämistä. Hankkeessa luodaan periaatteet ja toimintakäytännöt ennaltaehkäisevälle vanhustyölle sekä tutkitaan ja arvioidaan ennaltaehkäisevän työn merkitystä.

Toimintatavat

1. Ennaltaehkäisevät kotikäynnit toteutetaan 70-vuotiaille jyvaskyläläisille siten, että ne tuottavat mahdollisimman paljon tietoa ikääntyville ja palvelujärjestelmälle.
2. Seutukunnallisen yhteistyön muotoja kehitetään.
3. Etsitään sopiva tapa järjestää palveluohjausta osana päiväkeskusohjaajan työtä.
4. Sähköisen tietojärjestelmän eli seniori-infon rakentaminen.

Toimijat ja yhteistyökumppanit

Hanke alkoi 1.5.2003 . Hankkeessa työskentelee projektipäällikkö Marjatta Salminen. Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Hankkeeseen osallistuu myös Jyväskylän maalaiskunta, Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän yliopisto. Hanke on osa Keski-Suomen sosiaalialan osaamis-keskuksen kehittämistoimintaa.

Koulutus

Koulutusta on järjestetty yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa. Koulutuksessa on painottunut ennaltaehkäisevä seniori- ja vanhustyö sekä kotikäynti ja haastattelutyö.

Hankkeen hyödyt

Ennaltaehkäisevien kotikäyntien ja palveluohjauspäivien tarkoituksena on tukea ikääntyviä selviämään omassa kodissa mahdollisimman pitkään. Varhaisessa vaiheessa (70-vuotiaana) ennaltaehkäisevillä kotikäynneillä on tavoitteena lisätä ikääntyvien palvelutietoisuutta, selvittää haastateltavien fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia voimavaroja sekä vastata mahdollisiin palvelutarpeisiin, kartoittaa asuin- ja elinympäristö, lähipalvelut ja niissä olevat puutteet ja parannusehdotukset. Palveluohjauspäivät järjestetään alueellisissa päiväkeskuksissa, lähellä asukkaita. Tiheällä palveluohjausverkostolla pyritään madaltamaan kynnystä hakeutua ajoissa palvelujen piiriin sekä ikääntyvien palvelutietoisuuteen vastaamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jyväskylässä palveluohjausta järjestetään kaikkiaan neljässatoista päiväkeskuksessa.

Seutukunnallinen yhteistyö

Hankkeen aikana on järjestetty koulutusta johon myös seutukunnat ovat osallistuneet. Hankkeen vetäjä ohjaa myös Jyväskylän maalaiskunnan päiväkeskusten kehityshankkeita Seutukuntainen yhteistyö on aloitettu myös yhteisillä työkokouksilla päiväkeskusten ohjaajien ja avoimuuden esimiesten kanssa. Hankkeen aikana on koottu sähköinen tietojärjestelmä Seniori - info jota esitellään myös seutukunnille ja saatu kokemus ja hyöty annetaan halukkaiden kuntien käyttöön.

4.4. VAIKUTTAVUUTTA JA NÄKYVYYTTÄ LASTENSUOJELUN AVOHUOLTOON –HANKE

Vaikuttavuutta ja näkyvyyttä lastensuojelun avohuoltoon –hanke käynnistyi 1.6.2003, jolloin työnsä aloitti kiertävä erityissosiaalityöntekijä Hannele Metsäranta. 1.8. 2003 hankkeeseen tuli töihin toinen kokoaikainen projektityöntekijä Ansa Leinonen. Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki.

Hankkeen tavoitteena ovat 1) lastensuojelun avohuollon suunnitelmallisuuden ja työskentelyprosessiin kehittäminen, 2) koko maakunnan lastensuojelun avohuollon erityisosaamisen turvaaminen kiertävän erityissosiaalityöntekijän tuella, 3) asiakkaan aseman ja lapsilähtöisyyden turvaaminen sekä 4) työn jäsentäminen dokumentointikäytännön kehittämisellä.

Jyväskylän kaupungin lisäksi hankkeen pilotteina ovat Hankasalmen, Konneveden, Muuramen sekä Viitasaaren kunnat. Kiertävän erityissosiaalityöntekijän palvelua tarjotaan koko maakuntaan.

Kiertävän erityissosiaalityöntekijän palvelusta on ostopalvelusopimuksen tehnyt 17 kuntaa. Palvelua on käyttänyt kuusi eri kuntaa. Työn sisältönä ovat olleet lastensuojelun avohuollon tarpeen arviointi, tukitoimien pohdinta, työskentelysuunnitelmien tekeminen, huostaanoton purku ja lasten kotiuttamisen valmistelu, kaksi huostaanottoprosessia sekä pienimuotoiset puhelinkonsultaatiot. Nytemmin on voitu tarjota kuntiin myös työnohjausta.

Hankkeen ohjaustyöryhmä, jossa ovat mukana edustajat viidestä pilottikunnasta, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta, Pesäpuu ry:stä sekä Jyväskylän yliopistosta, on kokoontunut kerran vuonna 2003. Jyvässeudulla toimivista sosiaalialan osajista koostuva tukiryhmä, on kokoontunut kaksi kertaa. Maakunnan edustusta ei tähän ryhmään ole onnistuttu saamaan.

Osana hanketta toteutettavaan Lupaus lapselle –koulutukseen on osallistunut yhteensä 25 sosiaali- ja perhetyöntekijää pilottikunnista ja neljästä muusta maakunnan kunnasta. Koulutus sisältää kuusi lähiopetuspäivää ajalla 9/03-1/04 Jyväskylässä sekä omaan perustyöhön niveltäviä lähteitä. Koulutuksessa on tutustuttu Pesäpuu ry:n kehittämään malliin nk. kartoitusvaiheen työskentelystä: nostettu esiin lasten omaa asiakkuutta sekä harjoiteltu toiminnallisten välineiden käyttöä asiakastyössä.

Joulukuussa 2003 hanke oli mukana järjestämässä koulutuspäivää Lapsen asema lastensuojelussa, johon tuli 170 osanottajaa.

Pilottiyhteistyötä on tehty käytännön työpari- ja konsultointityönä. Asiakastason yhteistyön lisäksi Ansa Leinonen on laatinut pilottien käyttöön lastensuojelutyön esittelyaineiston ja projektityöntekijät ovat olleet mukana useissa lastensuojelua koskevissa työryhmissä.

Vaikuttavuutta ja näkyvyyttä lastensuojelun avohuoltoon –hanke on edennyt suunnitelman mukaisesti; pilottiyhteistyö on ollut aktiivista ja innostunutta

4.5. SUKUPOLVET VERKOKSI –PROJEKTI

Hankkeen toisena toimintavuotena mentorointitoiminta käynnistyi tammi-helmikuussa 2003 Jyväskylässä Keltinmäen, Myllyjärven ja Mäyrämäen alueilla. Projektityöntekijänä jatkoi Johanna Moilanen. Projektin toimintaan osallistui vuoden aikana yhteensä 49 henkilöä, joista 12 oli vapaaehtoista mentoria, 14 mentorointitoimintaan osallistuvia eri-ikäisiä (4-17 v.) lapsia ja nuoria ja

lopun mukana olevien lasten vanhempia ja sisarusia. Projektin osallistujille järjestettiin vuoden aikana kolme yhteistä viikonlopputapahtumaa (toukokuu, syyskuu ja marraskuu). Mentoreille järjestettiin vertaistapaamisia ja (työn)ohjausta keskimäärin kerran kuussa.

Projekti järjesti yhteistyössä Jyväskylän kaupungin Vapaaehtoistoiminnan keskuksen ja SPR:n kanssa kaksi vapaaehtoistoiminnan peruskurssia (helmikuu ja syyskuu). Tarkoituksena oli tehdä projektia tutuksi sekä rekrytoida uusia mentoreita. Marraskuussa pidettiin syventävä perehdytys uusille mentoreille yhteistyössä toiminnassa olevien mentoreiden ja Pesäpuu ry:n kanssa. Perehdytykseen osallistui 15 henkilöä, joista reilut puolet lähti lopulta toimintaan mukaan.

Projektityöntekijä järjesti alueen ammattilaisille keskustelun Sukupolvet verkoksi –projektista (huhtikuu) sekä osallistui alueen asukkaille tarkoitettujen Syystapahtuman (syyskuu) ja Joulujuhlan (joulukuu) sekä neljä kertaa vuodessa ilmestyvän aluelehden suunnitteluun ja toteutukseen.

Vuoden aikana projektia esiteltiin ja tehtiin tutuksi mm. seuraavissa yhteyksissä ja keinoin: lehti- ja radiojutuun, aluemainoksiin ja projektiesittelyillä (mm. eläkeläisjärjestöt, alue seurakunnan tilaisuudet, vanhempainillat, asukasyhdistykset, oppilaitokset ja opiskelijat, maahanmuuttajien tukihenkilökurssit). Myös oppilaitosyhteistyötä vahvistettiin: projektitoimintoihin osallistui syyskaudella -03 yhteensä neljä opiskelijaa yliopistosta (sosiaalityö) ja kolme opiskelijaa ammattikorkeakoulusta (sosiaaliala).

Aluetoimijoiden toiveesta projekti ryhtyi uutena toimintona organisoimaan Keltinmäen, Myllyjärven ja Mäyrämäen ikäihmisille tarkoitettua ryhmää (syyskuu). Ryhmätoiminnan yhdeksi tavoitteeksi otettiin yhteistyön lisääminen alueen lasten kanssa eli sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Lapsiryhmät alueen päivähoidosta ja iltapäivätoiminnasta osallistuivat toimintaan syksyn aikana muutamia kertoja.

Syyskuussa toiminta Tikkakoskella (Jyväskylän maalaiskunta) päätettiin yhteistyöverkoston kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella lopettaa, koska vapaaehtoistoiminnasta innostuneita toimijoita ei alueelta löytynyt.

4.6. VERKOSTOITUVA ERITYISPÄIVÄHOITO-HANKE

Verkostoituvaa erityispäivähoito-hankkeen ensimmäisten kuukausien aikana on luotu perustaa yhteistyöverkostojen kehittämiseksi ja henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi. Hankkeen tavoitteena on lisätä lapsiperheiden tasa-arvoa palvelujen saamisessa Keski-Suomessa.

Verkostoituvaa erityispäivähoito-hanke käynnistyi 1.9.2004 projektipäälliköiden Leena Halttusen ja Paula Korkalaisen aloittaessa työn. Hankkeen keskeisimpänä toiminta-ajatuksena on päivähoiton henkilöstön tukeminen vastaamaan entistä paremmin erityistuen tarpeessa olevien lasten ja heidän perheidensä päivähoiton palvelun tarpeisiin. Hanke tulee olemaan kaksivuotinen ja päättyy 31.8.2005. Hanketta hallinnoi Karstulan kunta ja hankkeessa on mukana lisäksi yhdeksän muuta keski-suomalaisista kuntaa.

Kaikkiin hankekuntiin tehtyjen tutustumiskäyntien ja alustavien kunnan erityispäivähoiton keskustelujen arviointien pohjalta linjattiin kunnan hankkeeseen osallistumista. Keskeisimpinä huolenaiheina nousivat perheiden tukeminen ja ohjaaminen kasvatustehtävässä, henkilöstön työnohjaustarpeet ja moniammatillisen yhteistyön lisääminen. Syksyn aikana tehtiin myös kysely henkilöstölle hankkeeseen kohdistetuista odotuksista ja koulutustoiveista.

Kuntakäyntejä ja niihin verrattavia tilaisuuksia oli 43. Näistä asiakastilanteita 4, työnohjauksia oli 5 ja konsultaatioita 5. Muita yhteistyö- ja koulutusilaisuuksia edellisten lisäksi oli yhteensä 31. Hankkeen esittely- ja yhteistyötilaisuuksiin sekä erilaisiin kokouksiin on syksyn aikana osallistunut yhteensä noin 300 henkeä.

Hankkeen kuntien ja oppilaitosedustajan muodostama ohjausryhmä kokoontui syyskuussa. Ohjausryhmän kokouksessa keskusteltiin hankkeen aloituksesta, painopistealueista sekä hallinnoinnista. Hankesuunnitelma tarkennettiin ensimmäisten kuukausien aikana tehtyjen arvioiden pohjalta. Hankkeen projektiryhmä kokoontui kolme kertaa keskustelemaan hankkeen sisällöllisistä asioista ja suunnittelemaan hankkeessa toteutettavia koulutuksia.

Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Niilo Mäki-instituutin kanssa on suunniteltu prosessinomainen, pitkäkestoinen koulutuskokonaisuus. Koulutukset toteutetaan pääasiassa vuoden 2004 aikana. Niiden keskeisinä tavoitteina on henkilöstön osaamisen ja yhteistyövalmiuksien kehittäminen.

Hanketta on esitelty ja siitä on tiedotettu kaikissa yhteistyötilaisuuksissa, Kosken kotisivuilla ja Keski-Suomen alueTV:n uutisissa 8.12.2004.

Hankkeen arviointia tehdään koko ajan saadun palautteen pohjalta. Koulutusilaisuuksissa ja erilaisissa yhteistyötilaisuuksissa on osallistujilta pyydetty kirjallinen palaute. Saatujen palautteiden mukaan hanke koetaan tärkeäksi ja järjestettyihin tilaisuuksiin tullaan innostuneesti. Erityisesti henkilöstön tiedon lisäämiseen, konsultaation mahdollistamiseen ja vertaistukeen tarkoitettu työpajatoiminta on otettu innostuneesti vastaan. Tilaisuuteen osallistui marraskuussa yhteensä 40 osallistujaa. Toimintaa jatketaan koko hankkeen ajan noin kerran kuussa.

4.7. SOSIAALIALAN SOVELTAVAN TUTKIMUKSEN ESISELVITYS

Kosken piirissä heräsi vuoden 2003 keväällä ajatus tutkimustoiminnan kytkemisestä entistä välittömämmin osaamiskeskustyöhön. Sopivaa toimintamallia ideoitiin pienissä ryhmissä ja osaamiskeksuksen hallituksessa. Lopulta päädyttiin hakemaan rahoitusta aiheesta tehtävään esiselvitykseen. Rahoittajiksi saatiin Keski-Suomen liitto, yliopisto, ammattikorkeakoulu, Jyväskylän kaupunki ja maalaiskunta.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää:

1. Sosiaalialan soveltavan tutkimuksen tarve eri toimijoiden näkökulmasta
2. Sosiaalialan soveltavan tutkimuksen toimintaverkoston selkiyttäminen
3. Sosiaalialan soveltavan tutkimustoiminnan järjestäminen Keski-Suomessa
4. Tutkimustoiminnan rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen

Hankkeeseen palkattiin erikoistutkijaksi YTT Marita Husso. Hän aloitti työnsä 1.10.2003. Hankerahoitusta oli varattu 3 kuukaudelle. Hankkeelle nimettiin ohjausryhmä, joka kokoontui 3 kertaa. Hankkeen kuluessa järjestettiin yhteiskuntatieteellistä, soveltavaa tutkimusta käsittelevä työseminaari, laaja haastattelu- ja neuvottelukierros ja olitiin yhteydessä muualla maassa toimiviin vastaaviin yksiköihin.

Hankkeen loppuraportti tulee painosta maaliskuussa 2004.

4.8. VEP-HANKKEEN LOPPURAPORTOINTI –ARVIOIVA KARTOITUS SEUDULLISISTA ERITYISPALVELUISTA

Verkostoituvat erityispalvelut hankkeen viimeisenä vuotena tuotettiin hankkeen loppuraportti, jonka tarkoituksena oli selvittää kuuden hankevuoden aikana saavutettua edistystä sosiaalihuollon erityispalveluiden turvaamisessa. Raportointia varten palkattiin projektipäälliköksi Sumiaisten sosiaalijohtaja Outi Markkanen. Hän työskenteli 1.9. – 31.12.2003 välisen ajan puolipäiväisesti Koskessa.

Loppuraporttia varten suoritettiin haastattelu muutossuunnista ja tulevista kehittämistarpeista. Projektipäällikkö arvioi ja vertasi keskisuomalaisia toimintamalleja, pohti paikallisuuden ja alueellisuuden suhdetta sekä laati kattavan listan kehittämistarpeista hankkeistusta varten. Vep –hankkeen raportointi toimi myös pohjatyönä sosiaalialan kehittämishankkeen alueellisten johtoryhmien työlle.

Raportti on julkaistu Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarjassa ja se löytyy myös Kosken kotisivuilta kohdasta Ajankohtaista.

4.9. LAPSET ASIANTUNTIJOIKSI –HANKE

Hanke toteutui vuosina 2000-2002 ja sen loppuraportti julkaistiin vuodenvaihteessa 2002-2003. Vuoden 2003 aikana järjestettiin kaksi seurantatyöpajaa mukanaolleille. Kortepohjan ja Keljon kouluille projektissa kehitetyn toiminnan ylläpitämiseksi ja tukemiseksi. Lisäksi järjestettiin yksi seminaari, jonka aiheena oli lapsinäkökulman huomioiminen lastensuojelutyössä.

4.10. 2000-LUVUN ALKOHOLIOHJELMAN TOTEUTUS KEURUULLA

Hankkeessa tutkittiin paikallisen yhteistyön merkitystä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Koske toimi hankkeen tutkijan yht.yo. Satu Povelaisen kanssa yhteistyössä. Hankkeen tuloksista ilmestyy pro gradu –työ vuonna 2004.